

Rynek pracy w ocenach i doświadczeniach Polaków

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 20 stycznia 2020 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

SPIS TREŚCI

Sytuacja na krajowym rynku pracy – oceny	1
Sytuacja na krajowym rynku pracy – prognozy	4
Sytuacja na lokalnych rynkach pracy	6
Poczucie zagrożenia bezrobociem	8
Doświadczenia związane z bezrobociem	11

Co miesiąc sondujemy opinie Polaków na temat rynku pracy w ich miejscu zamieszkania i okolicy oraz mierzymy poziom poczucia zagrożenia utratą zatrudnienia wśród pracujących, natomiast rokrocznie w marcu dodatkowo badamy społeczne oceny sytuacji na krajowym rynku pracy oraz przewidywania w tym zakresie. Interesują nas także doświadczenia związane z bezrobociem – zarówno osobiste, jak również członków gospodarstwa domowego badanych. Powtarzalność stosowanych wskaźników pozwala nam spojrzeć na aktualne wyniki z kilkuletniej perspektywy.

Tegoroczne marcowe badanie¹ realizowane było jednak w nadzwyczajnych okolicznościach, choć rozpoczęło się jeszcze przed wprowadzeniem w naszym kraju nadzwyczajnych środków prewencyjnych związanych z epidemią. Sytuacja w trakcie realizacji sondażu zmieniała się bardzo dynamicznie, a respondenci udzielający odpowiedzi w ostatnich dniach trwania badania robili to w innych okolicznościach niż odpowiadający jako pierwsi. Z tego powodu przedstawione niżej wyniki mają już charakter historyczny, dokumentują postrzeganie sytuacji na rynku pracy u samych początków zagrożenia epidemicznego.

SYTUACJA NA KRAJOWYM RYNKU PRACY – OCENY

Od 2015 roku obserwowaliśmy systematyczną, znaczącą poprawę ogólnych ocen sytuacji na rynku pracy w Polsce. W efekcie w pierwszej połowie marca 2020 roku były one najlepsze, odkąd monitorujemy tę kwestię. Blisko dwie trzecie (64%) respondentów oceniło ją pozytywnie, z czego 7% uznało ją za bardzo dobrą (od marca 2019 roku bez zmian), a 57% za dobrą (od poprzedniego roku wzrost o 6 punktów procentowych). Negatywne oceny sytuacji na rynku pracy w Polsce w pierwszej połowie marca wystawiło zaledwie 9% badanych, przy czym jedynie co setny uznał, że jest ona bardzo zła, a większość z tej grupy (8% ogółu) stwierdziła, że jest po prostu zła. Co piąty (20%) pytany w pierwszej połowie marca br. ocenił, że sytuacja na rynku pracy w Polsce nie jest ani dobra, ani zła

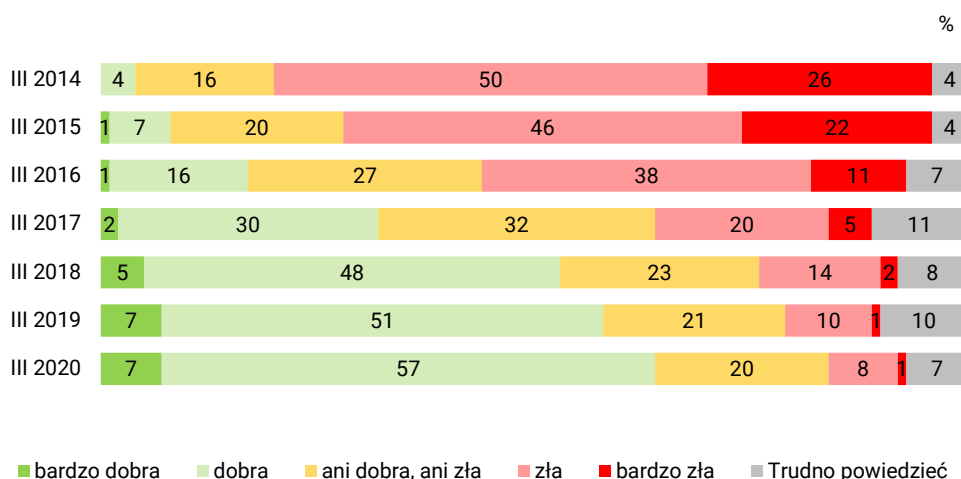
---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (358) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 5–15 marca 2020 roku na liczącej 919 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

(od marca 2019 spadek o 1 punkt), a 7% nie potrafiło jej ocenić (o 3 punkty procentowe mniej niż w marcu 2019 roku). Patrząc z perspektywy ostatnich kilku lat można zauważyć, iż choć poprawa opinii na temat rynku pracy w Polsce następowała systematycznie każdego roku począwszy od marca 2014, to jednak najbardziej radykalne zmiany odnotowaliśmy pomiędzy marcem roku 2015 a marcem 2018 roku.

CBOS

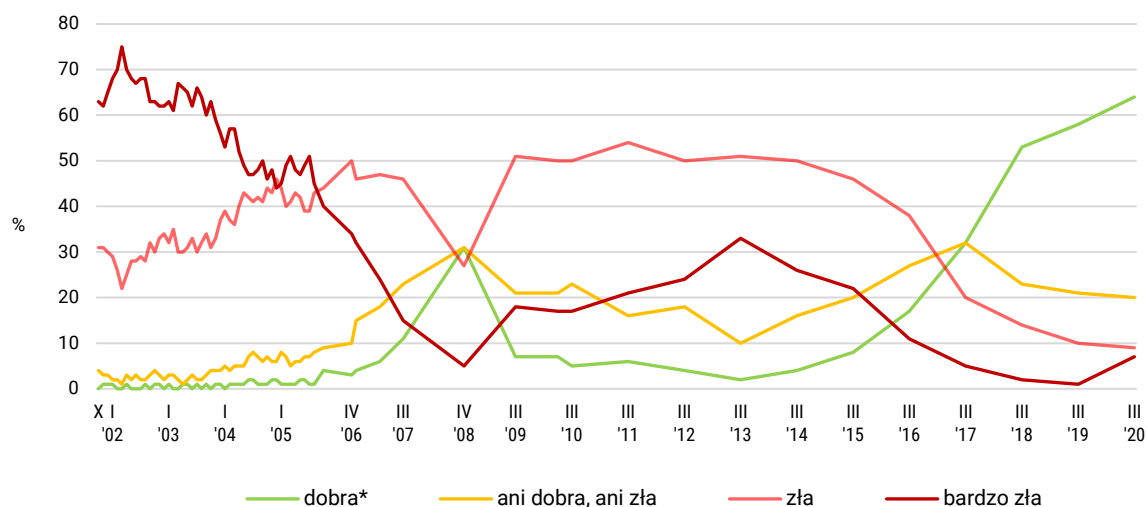
RYS. 1. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację na rynku pracy w Polsce? Czy jest ona:

Analiza opinii respondentów w dłuższej perspektywie (ostatnich kilkunastu lat) wyraźnie wskazuje, że społeczne oceny odzwierciedlają w dużej mierze rzeczywistą sytuację na rynku pracy w Polsce. Po istotnym wzroście zadowolenia obserwowanym w latach 2006–2008, w roku 2009 – wraz z nadejściem pierwszej fali kryzysu gospodarczego w Europie – opinie Polaków na temat krajowego rynku pracy bardzo się pogorszyły i rozpoczął się widoczny trend spadkowy, który odwrócił się w marcu 2014 roku, choć znacząca poprawa ocen nastąpiła dopiero rok później. W kolejnych latach postrzeganie sytuacji na rynku pracy w Polsce istotnie się poprawiało, a w pierwszej połowie marca br. opinie w tym zakresie były najlepsze w historii naszych badań, co koresponduje z najniższymi po roku 1990 wartościami, notowanej przez GUS, rejestrowanej stopy bezrobocia².

² <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-rejestrowanego-w-latach-1990-2020,4,1.html>

RYS. 2. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację na rynku pracy w Polsce? Czy jest ona:

* Są to połączone odpowiedzi „bardzo dobra” i „dobra”. Pominięto odpowiedzi „Trudno powiedzieć”

Wielozmiennowe analizy statystyczne³ wskazują, iż postrzeganie ogólnej sytuacji na rynku pracy w Polsce różnicowała przede wszystkim sytuacja zawodowa respondentów oraz ich płeć i wiek. Choć generalnie we wszystkich wyróżnionych grupach dominowały oceny pozytywne, to na tle pozostałych najgorzej polski rynek pracy oceniali bezrobotni, z których co czwarty (25%) uważał, że sytuacja na nim jest zła. Najlepsze oceny odnotowaliśmy natomiast w grupach robotników wykwalifikowanych i rencistów, spośród których po 72% oceniało ją dobrze, a tylko odpowiednio 12% i 2% źle. Podobnie widzieli ją także rolnicy indywidualni, z których 71% oceniało ją jako dobrą, a tylko co dziesiąty jako złą. Rozkładem ocen na tle pozostałych badanych wyróżniali się też pracownicy usług – co trzeci z nich uważał, że sytuacja na rynku pracy jest przeciętna („ani dobra, ani zła”) – zob. tabelę aneksową 1.

Znacznie lepiej polski rynek pracy postrzegali mężczyźni niż kobiety. Mężczyźni znacznie częściej oceniali, że sytuacja na nim jest dobra (69% wobec 59%), natomiast kobiety znacznie częściej niż mężczyźni uważały ją za przeciętną (24% wobec 16%) i nieco częściej wystawiały jej oceny negatywne (10% wobec 7%). Biorąc pod uwagę wiek zauważyć można natomiast, że osoby poniżej 35 roku życia sytuację na rynku pracy w Polsce postrzegały wyraźnie gorzej niż starsi, choć także oni znacznie częściej oceniali, że jest ona dobra niż zła (zob. tabelę aneksową 1).

³ Wykorzystano moduł IBM SPSS *Decision Trees*.

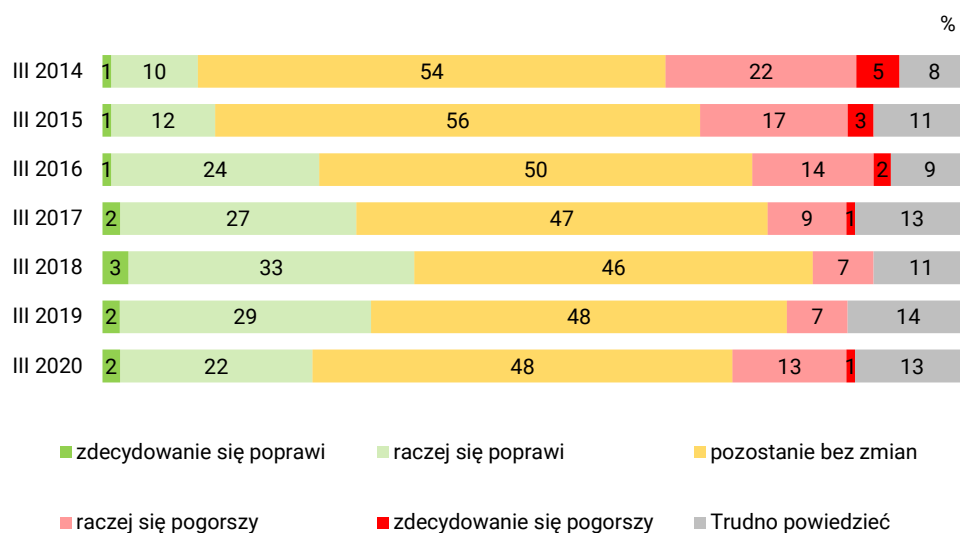
SYTUACJA NA KRAJOWYM RYNKU PRACY – PROGNOZY

W pierwszej połowie marca br., w porównaniu z poprzednimi trzema latami, odnotowaliśmy wyraźny spadek optymizmu co do rozwoju sytuacji na rynku pracy w Polsce w ciągu roku od daty badania. Co prawda, w porównaniu z marcem 2019 roku nie zmienił się odsetek uważających, że w ciągu najbliższego roku sytuacja na rynku pracy w Polsce pozostanie bez zmian, i nadal stanowią oni niemal połowę badanych (48%), ale znacząco (o 7 punktów procentowych) zmniejszyła się grupa optymistów (do 24%), a zwiększyła pesymistów (do 14%).

Warto przypomnieć, iż największy optymizm co do rozwoju sytuacji na rynku pracy w Polsce panował w marcu 2018 roku, kiedy to 36% badanych oczekiwało w ciągu roku poprawy, 46% spodziewało się utrzymania status quo, a 7% uważało, że w ciągu roku sytuacja na rynku pracy w Polsce pogorszy się. W następnym roku przewidywania dotyczące rozwoju sytuacji na rynku pracy w Polsce w ciągu najbliższych dwunastu miesięcy od daty badania były nieco mniej optymistyczne, ale należy pamiętać, że ich punktem wyjścia była lepiej niż w marcu 2018 roku oceniana sytuacja bieżąca. Ponadto odsetek spodziewających się pogorszenia w 2019 nie uległ zmianie w stosunku do roku 2018, zwiększyła się tylko grupa przewidujących utrzymanie aktualnej sytuacji, a zmalała oczekujących poprawy. W pierwszej połowie marca br. również mieliśmy do czynienia z poprawą ocen sytuacji bieżącej, jednak pogorszenie się prognoz jest na tyle duże, że należy je uznać za wskaźnik znaczącego wzrostu obaw Polaków w tym zakresie.

CBOS

RYS. 3. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja na rynku pracy w Polsce:

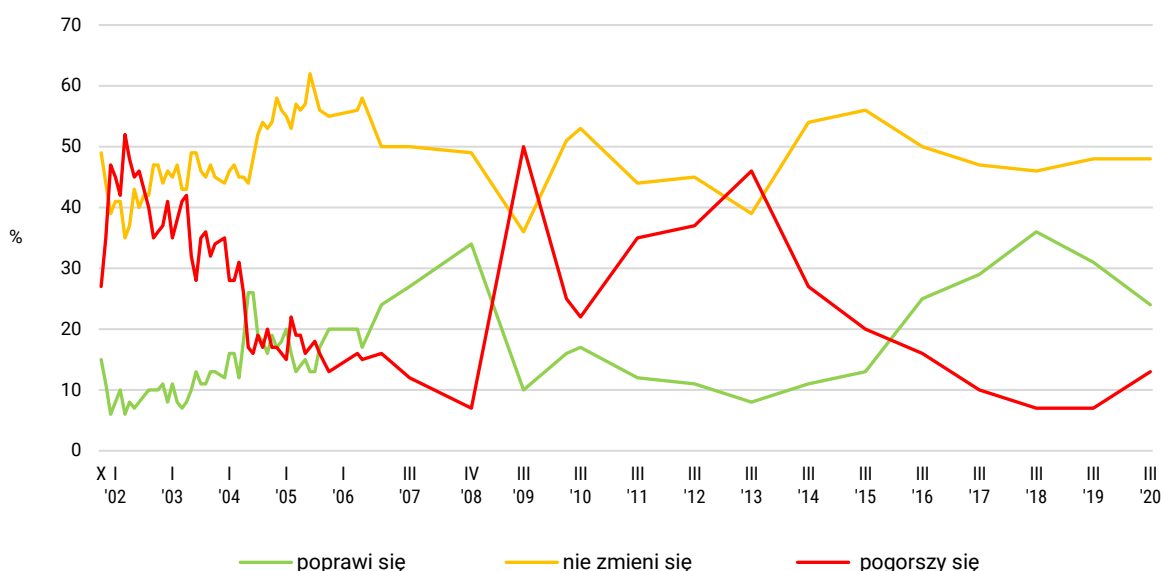
Prognozy z pierwszej połowy marca br., pomimo znaczących spadków w odniesieniu do poprzedniego roku, nadal należą do bardziej optymistycznych, odkąd monitorujemy tę kwestię. Lepsze prognozy były tylko w latach 2017–2019 oraz w roku 2008 (tuż przed pojawieniem się na rynku pracy widocznych skutków ostatniego światowego kryzysu finansowego), natomiast porównywalne

przewidywania rejestrowaliśmy jedynie w maju i czerwcu 2004 roku, wrześniu 2006 roku, marcu 2007 roku i marcu 2016 roku. Pozostałe badania realizowane od października 2001 roku przynosiły gorsze wyniki.

CBOS

RYS. 4. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja na rynku pracy w Polsce:

Pominięto odpowiedzi „Trudno powiedzieć”

Podobnie jak przed rokiem⁴ w pierwszej połowie marca br. w niemal wszystkich wyróżnionych przez nas grupach społeczno-demograficznych dominowało przekonanie, że najbliższy rok nie przyniesie zmian sytuacji na rynku pracy w Polsce (zob. tabelę aneksową 2). Wielozmiennowe analizy statystyczne⁵ wskazują jednak, iż prognozy dotyczące rozwoju sytuacji na rynku pracy w Polsce w perspektywie najbliższego roku znacząco różnicowało wykształcenie i płeć badanych. Najbardziej optymistycznie widzieli przyszłość w tym zakresie badani z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym oraz zasadniczym zawodowym, którzy znacznie częściej spodziewali się poprawy niż pogorszenia (odpowiednio 31% i 29% wobec odpowiednio 7% i 9%). Znacznie mniej optymistów, a więcej pesymistów było w grupie osób z wykształceniem średnim (odpowiednio 22% i 13%), a najgorsze przewidywania mieli respondenci z wyższym wykształceniem, wśród których więcej było obawiających się pogorszenia niż poprawy sytuacji na rynku pracy w Polsce (odpowiednio 24% i 18%). Biorąc pod uwagę płeć zauważyć natomiast można, iż znacznie większymi optymistami byli

⁴ Zob. komunikat CBOS „Sytuacja na rynku pracy w ocenach i doświadczeniach Polaków”, kwiecień 2019 (oprac. R. Boguszewski).

⁵ Wykorzystano moduł IBM SPSS *Decision Trees*.

mężczyźni niż kobiety (odpowiednio 29% i 19% z nich spodziewało się, że w ciągu najbliższego roku sytuacja na rynku pracy w Polsce się poprawi).

Porównując dane tegoroczne z ubiegłorocznymi można też zauważyć, iż odnotowane w pierwszej połowie marca br. pogorszenie prognoz dotyczących rynku pracy w Polsce nastąpiło we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych. W znacznie większym stopniu widać je jednak wśród badanych ze średnim i wyższym wykształceniem niż wśród słabiej wykształconych. Spadek odsetka optymistycznie postrzegających przyszłość i wzrost negatywnych prognoz większy jest też wśród kobiet niż wśród mężczyzn. Ponadto na tle pozostałych badanych pod względem przyrostu odsetka spodziewających się pogorszenia i spadku odsetka oczekujących poprawy szczególnie wyróżniają się pracownicy administracyjno-biurowi (odpowiednio z 6% do 33% i z 23% do 4%).

SYTUACJA NA LOKALNYCH RYNKACH PRACY

Oceny sytuacji na lokalnych rynkach pracy od ponad dwóch lat były dość stabilne. W pierwszej połowie marca w stosunku do lutego br. również zmieniły się one nieznacznie. Nadal największa grupa badanych uważała, że w ich miejscowości lub okolicy można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest pracę odpowiednią (59%, wzrost o 2 punkty procentowe), a w mniejszości pozostawała grupa twierdzących, że odpowiednią pracę można znaleźć bez większych problemów (20%, bez zmian). Podobnie jak w ubiegłych miesiącach w wyraźnej mniejszości byli sądzący, że trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę (13%, spadek o 1 punkt) bądź że nie ma szans na żadne zatrudnienie (3%, bez zmian).

TABELA 1

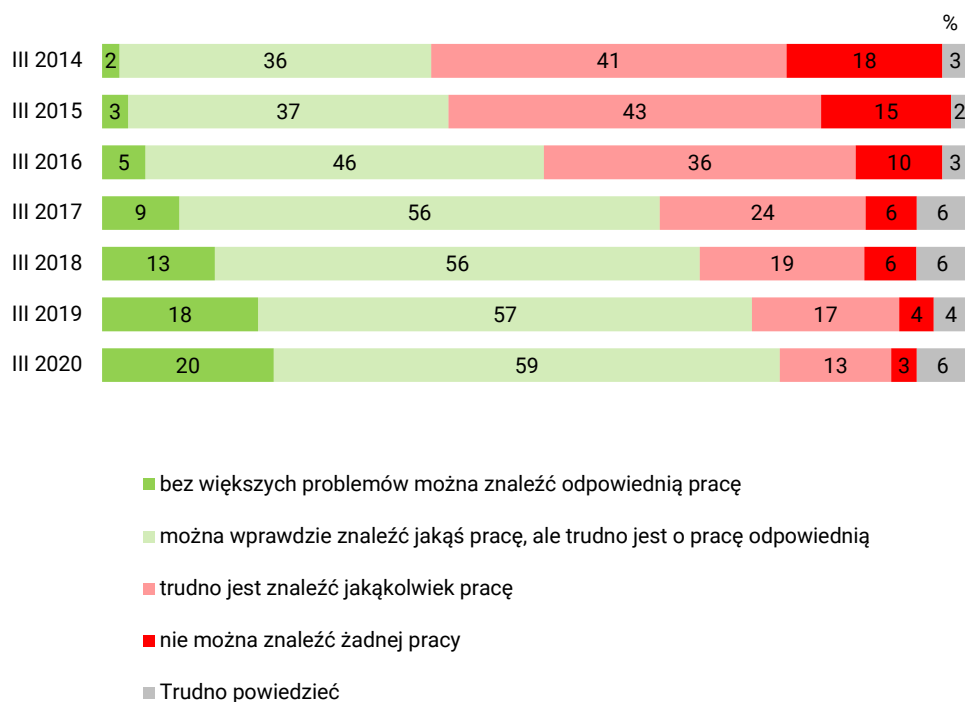
Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	2019												2020	
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	w procentach													
– bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	18	18	21	23	23	21	26	24	20	20	22	21	20	20
– można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	53	57	54	55	56	57	52	54	57	57	55	55	57	59
– trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	17	17	17	14	12	14	13	13	15	13	15	14	14	13
– nie można znaleźć żadnej pracy	5	4	3	1	3	2	3	3	2	3	3	4	3	3
Trudno powiedzieć	7	4	5	7	6	6	6	6	6	7	6	6	6	6

W porównaniu z sytuacją sprzed roku w pierwszej połowie marca br. widoczna jednak była niewielka poprawa ocen sytuacji na rynku pracy w okolicy zamieszkania respondenta. W porównaniu z marcem 2019 roku nieznacznie (po 2 punkty procentowe) przybyło badanych przekonanych, że znalezienie satysfakcjonującego zatrudnienia nie byłoby większym problemem (20%), oraz tych, którzy twierdzili, że można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią (59%), ubyło

natomiast respondentów sądzących, że trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę (spadek o 4 punkty procentowe, do 13%) oraz przekonanych o zupełnym braku możliwości znalezienia zatrudnienia (spadek o jeden punkt, do 3%).

CBOS

RYS. 5. Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:

Oceny sytuacji na lokalnych rynkach pracy w pierwszej połowie marca br. najbardziej różnicował wiek badanych⁶. Najlepiej postrzegali ją najmłodszy – w grupie wiekowej 18–24 lata aż 27% uważało, że w ich miejscowości lub okolicy bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę, a tylko co setny – że nie można znaleźć żadnej pracy. Najgorzej sytuację na rynku pracy w okolicy swego miejsca zamieszkania postrzegali natomiast badani w wieku 55+, a w szczególności grupa wiekowa 55–64 lata (zob. tabelę aneksową 3).

Opinie w tej kwestii istotnie różnicowało także miejsce zamieszkania. W najlepszej sytuacji byli mieszkańcy co najmniej półmilionowych miast – 44% z nich uważało, że w ich miejscu zamieszkania lub okolicy bez problemów można znaleźć odpowiednią pracę, a nikt nie twierdził, że nie można tam znaleźć żadnej pracy. Najgorsze nastroje były wśród mieszkańców wsi i miast poniżej 20 tys. mieszkańców – po 18% z nich twierdziło, że w okolicy ich miejsca zamieszkania trudno jest znaleźć

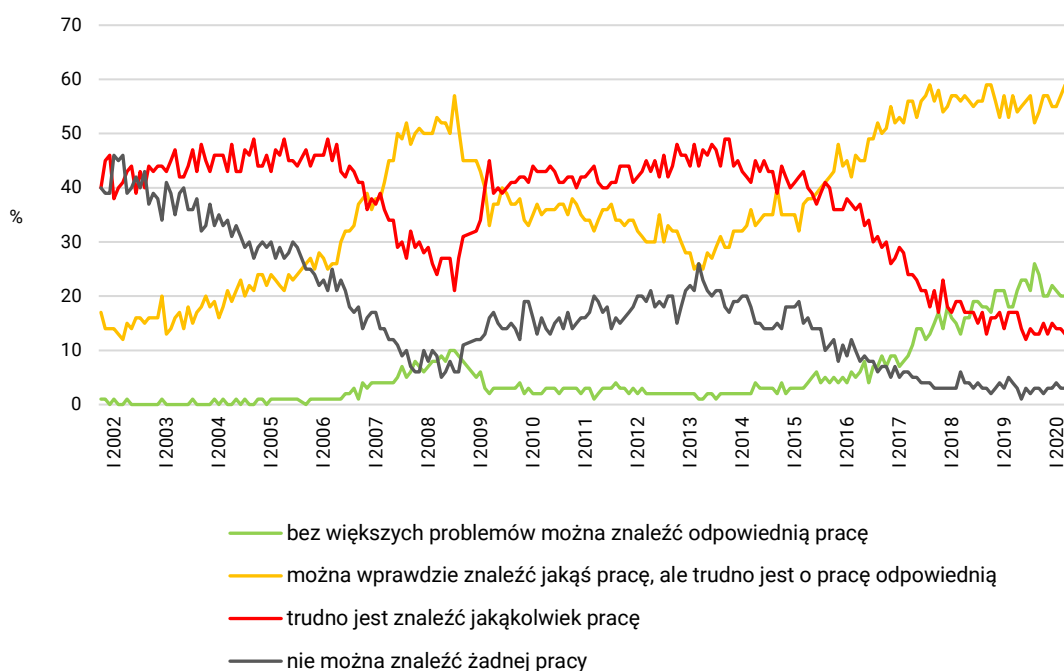
⁶ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

jakąkolwiek pracę, a odpowiednio 5% i 3% uważało, że nie można tam znaleźć żadnej pracy (zob. tabelę aneksową 3).

Analizując dane w dłuższej perspektywie, podobnie jak w przypadku opinii dotyczących kwestii zatrudnienia na krajowym rynku pracy, także w odniesieniu do ocen lokalnego rynku można zaobserwować systematyczny wzrost zadowolenia z dostępności pracy w latach 2002–2008. Wraz z nadejściem pierwszej fali światowego kryzysu finansowego nastąpiło istotne odwrócenie tego trendu. Tendencja spadkowa została wyhamowana w 2013 roku i od tego czasu można mówić o ponownej zmianie trendu. Ostatnie opinie dotyczące postrzegania przez respondentów sytuacji na lokalnych rynkach pracy należą do najlepszych w historii naszych badań.

CBOS

RYS. 6. Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

POCZUCIE ZAGROŻENIA BEZROBOCIEM

W pierwszej połowie marca, w porównaniu z lutym, zaobserwowaliśmy wyraźny wzrost poczucia zagrożenia bezrobociem, a w szczególności znacznie zmniejszyła się grupa pracujących uznających utratę obecnej pracy za mało prawdopodobną (37%, spadek o 8 punktów procentowych).

Uwzględniając łączne odsetki badanych w różnym stopniu obawiających się utraty obecnej pracy i niemających takich obaw, można zauważyć, iż – w porównaniu z lutym – o 4 punkty procentowe przybyło tych pierwszych, a ubyło drugich (odpowiednio do 23% i 76%).

TABELA 2

Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?	Wskazania osób aktywnych zawodowo* według terminów badań													
	2019											2020		
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	N=550	N=576	N=615	N=625	N=605	N=638	N=557	N=535	N=550	N=550	N=531	N=580	N=549	N=505
	w procentach													
Bardzo poważnie się z tym liczę	3	4	3	3	3	3	3	4	4	4	3	5	4	3
Raczej tak	20	18	13	18	17	16	15	14	16	14	18	19	15	20
Raczej nie	41	39	42	38	38	38	35	39	38	42	39	38	35	39
Nie, to mało prawdopodobne	34	36	40	38	39	40	45	40	40	39	37	37	45	37
Trudno powiedzieć	2	3	2	3	3	3	2	3	2	1	3	2	2	2

* Dotyczy osób pracujących zawodowo, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze godzin

Najwięcej obawiających się utraty obecnej pracy (zwolnienia, likwidacji zakładu, firmy) było wśród pracujących w sektorze prywatnym, w tym wśród prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą (odpowiednio 28% i 27%). W tych grupach badanych, w porównaniu z lutym⁷, poczucie zagrożenia bezrobociem wyraźnie wzrosło. W porównaniu z poprzednim miesiącem znacząco spadło też poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia wśród pracowników instytucji, urzędów lub zakładów całkowicie państwowych, samorządowych lub publicznych (także jednoosobowych spółek Skarbu Państwa). Relatywnie bezpieczni na tle pozostałych czuli się natomiast pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych, choć także oni – w porównaniu z lutym – rzadziej uważali utratę obecnej pracy za mało prawdopodobną (zob. tabelę aneksową 4).

Poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia zależy też w znacznym stopniu od postrzegania przyszłości swego zakładu pracy, przy czym warto zaznaczyć, iż prognozy dotyczące sytuacji w zakładach pracy w perspektywie najbliższego roku w stosunku do lutego znacząco się pogorszyły w pierwszej połowie marca⁸. Najbardziej pewni swojego zatrudnienia byli badani spodziewający się, że w ciągu najbliższego roku sytuacja w ich zakładzie pracy poprawi się – ponad połowa (52%) uważała utratę obecnej pracy za mało prawdopodobną. Najczęściej natomiast z utratą pracy liczyli się badani, którzy obawiali się, że w ciągu dwunastu miesięcy od momentu badania sytuacja ich zakładów pracy pogorszy się – łącznie dwie piąte (40%) z nich dopuszczało taką możliwość, z czego 7% bardzo poważnie się z tym liczyło. Relatywnie często o przyszłość swojego miejsca pracy niepokoili się też

⁷ Zob. komunikat CBOS „Nastroje społeczne w lutym”, luty 2020 (oprac. A. Głowacki).

⁸ Zob. komunikat CBOS „Nastroje społeczne w pierwszej połowie marca”, marzec 2020 (oprac. B. Badora).

badani niepotrafiący przewidzieć, jaka przyszłość czeka ich zakłady pracy w ciągu najbliższego roku (w tej grupie 6% bardzo poważnie się liczyło z możliwością utraty obecnej pracy, a 22% dopuszczało taką możliwość).

TABELA 3

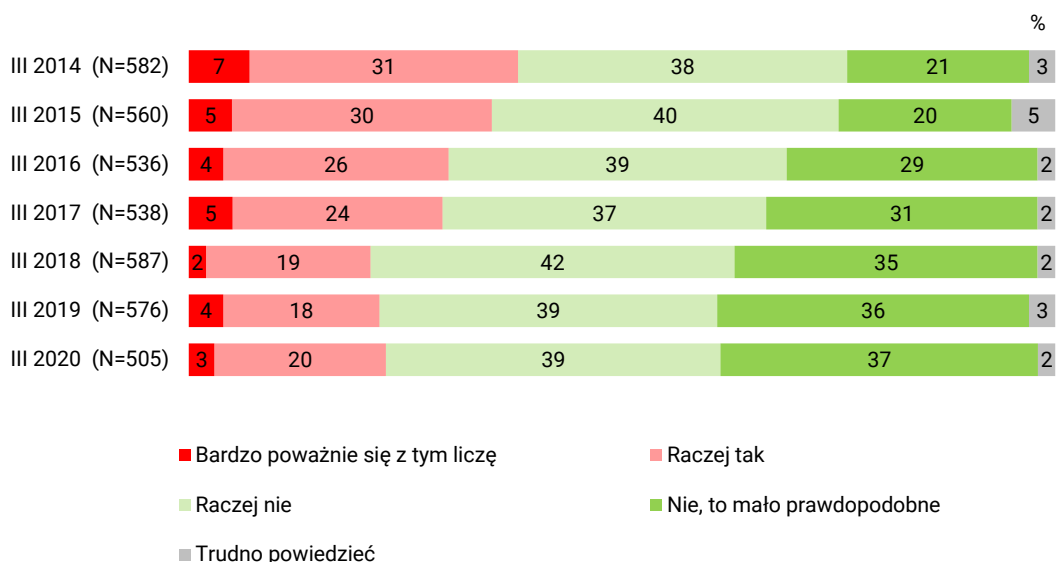
Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?*	Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku, sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:			
	poprawi się	pozostanie bez zmian	pogorszy się	Trudno powiedzieć
	procentowanie w kolumnach			
Bardzo poważnie się z tym liczę	2	1	7	6
Raczej tak	18	17	33	22
Raczej nie	26	44	35	38
Nie, to mało prawdopodobne	52	36	24	29
Trudno powiedzieć	2	1	1	5

* Odpowiedzi osób pracujących zawodowo (N=505)

Obawy związane z niepewnością zatrudnienia w pierwszej połowie marca br. były wyrażane nieznacznie częściej niż przed rokiem i przed dwoma laty. W porównaniu z marcem 2019 roku niemal nie zmieniły się także odsetki badanych w mniejszym lub większym stopniu przekonanych o stabilności swego miejsca pracy (nieznacznie wzrósł odsetek uznających utratę obecnej pracy za mało prawdopodobną).

CBOS

RYS. 7. Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?*

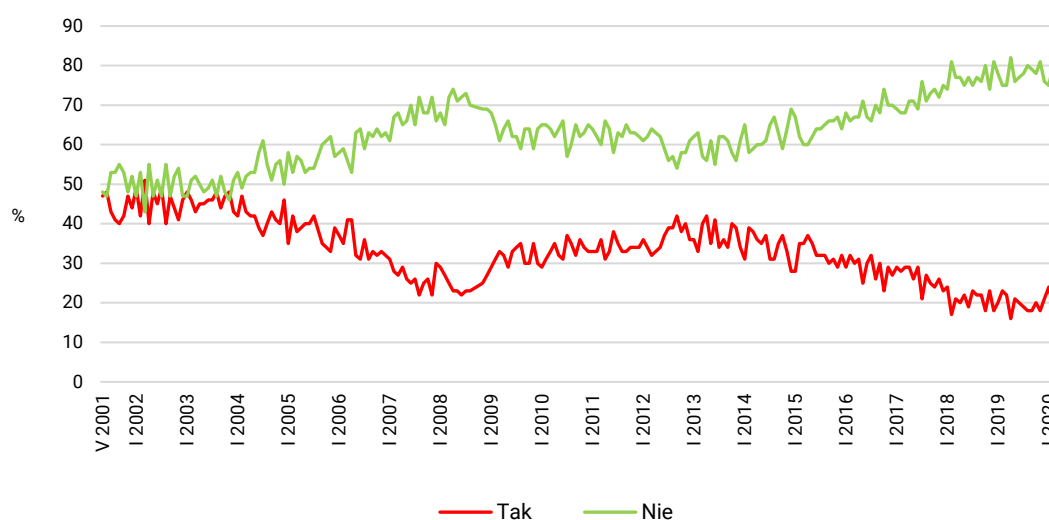
* Odpowiedzi osób pracujących zawodowo

Patrząc z dłuższej perspektywy można dostrzec, iż trwający od połowy pierwszej dekady XXI wieku trend wzrostowy we wskazaniach świadczących o poczuciu bezpieczeństwa zatrudnienia wyraźnie załamał się na początku 2009 roku i aż do połowy 2015 roku odczuwane zagrożenie bezrobociem,

mimo okresowych wahań, utrzymywało się na dość podobnym poziomie. W latach 2015–2018 znowu obserwowaliśmy powolny trend wzrostowy odsetka badanych deklarujących w mniejszym lub większym stopniu poczucie stabilności zatrudnienia, który następnie – mimo krótkookresowych wahań – relatywnie ustabilizował się, osiągając do pierwszej połowy marca br. poziom najwyższy w historii naszych badań.

CBOS

RYS. 8. Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?*

* Zsumowano odsetki odpowiedzi: „Bardzo poważnie się z tym liczę” i „Raczej tak” (Tak) oraz „Nie, to mało prawdopodobne” i „Raczej nie” (Nie). Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Uwaga: Pytanie zadawano respondentom mającym pracę, łącznie z rolnikami i osobami pomagającymi w prowadzeniu gospodarstwa rolnego oraz pracującymi na własny rachunek poza rolnictwem

DOŚWIADCZENIA ZWIĄZANE Z BEZROBOCIEM

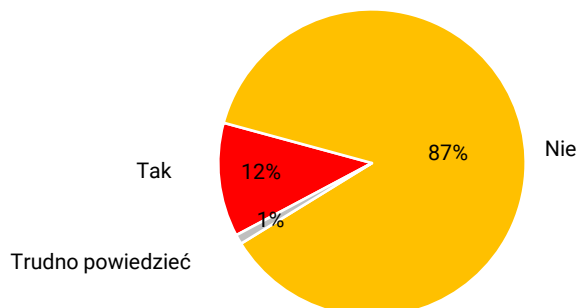
Wraz ze zmianami na rynku pracy zmieniały się również osobiste doświadczenia respondentów związane z bezrobociem oraz dotyczące członków ich rodzin.

Bezrobocie w rodzinach respondentów

W pierwszej połowie marca 2020 roku, tak jak przed rokiem, 12% badanych zadeklarowało, że ktoś z ich gospodarstwa domowego jest bezrobotny i poszukuje pracy. Odsetek ten jest najniższy od początku monitorowania przez nas tej kwestii. Warto dodać, że trend związany z deklaracjami bezrobocia w gospodarstwach domowych badanych jest spójny ze zmianami wartości wskaźników bezrobocia publikowanych przez GUS.

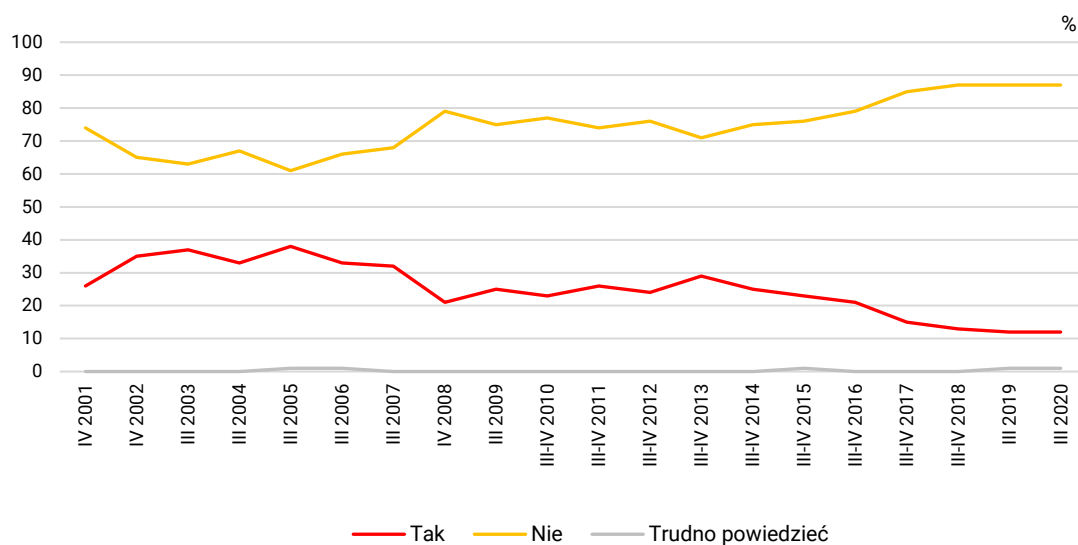
CBOS

RYS. 9. Czy ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego jest obecnie bezrobotny, szuka pracy i byłby gotów podjąć ją w najbliższym czasie?

CBOS

RYS. 10. Czy ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego jest obecnie bezrobotny, szuka pracy i byłby gotów podjąć ją w najbliższym czasie?*

* W latach 2001–2004 pytaliśmy, czy ktoś w gospodarstwie domowym jest obecnie bezrobotny, nie precyzując, kogo uznaje się za bezrobotnego

Częstość deklaracji dotyczących bezrobocia wśród członków własnego gospodarstwa domowego była tym większa, im niższy był poziom wykształcenia badanych (od 8% wśród badanych z wyższym wykształceniem do 18% w grupie osób z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym). Deklaracje, że ktoś z członków ich gospodarstwa domowego jest obecnie bezrobotny, szuka pracy i byłby gotów podjąć ją w najbliższym czasie, znacznie rzadziej niż pozostali respondenci składały też osoby mieszkające w co najmniej półmilionowych miastach (7%) – zob. tabelę aneksową 4.

Warto zwrócić uwagę, iż bezrobocie członka gospodarstwa domowego wyraźnie wiąże się z poziomem dochodów *per capita* oraz samoocenami sytuacji materialnej gospodarstw domowych (zob. tabelę aneksową 4). Respondenci, którzy twierdzili, iż ktoś z ich gospodarstwa domowego jest obecnie bezrobotny, szuka pracy i byłby gotów podjąć ją w najbliższym czasie, częściej niż badani, z gospodarstw domowych, w których nie ma osób bezrobotnych, deklarowali niższe miesięczne dochody w przeliczeniu na jedną osobę. W szczególności dochody dwóch trzecich (67%) respondentów z gospodarstw domowych, w których był ktoś bezrobotny, wyniosły mniej niż 1500 zł miesięcznie w przeliczeniu na jedną osobę, natomiast ponad dwie trzecie (68%) badanych niemających w gospodarstwie domowym osób bezrobotnych zadeklarowało dochody na poziomie co najmniej 1500 zł.

TABELA 4

Dochody na jedną osobę w gospodarstwie domowym	Czy ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego jest obecnie bezrobotny, szuka pracy i byłby gotów podjąć ją w najbliższym czasie?	
	Tak	Nie
	procentowanie w kolumnach	
Do 999 zł	39	11
Od 1000 zł do 1499 zł	28	20
Od 1500 zł do 1999 zł	15	22
Od 2000 zł do 2999 zł	8	21
3000 zł i więcej	10	25

Częściej też respondenci, którzy deklarowali, iż ktoś z ich gospodarstwa domowego jest obecnie bezrobotny, szuka pracy i byłby gotów podjąć ją w najbliższym czasie, oceniali, że oni i ich rodziny żyją w złych lub co najwyżej średnich warunkach materialnych, a znacznie rzadziej, że warunki ich gospodarstw domowych są dobre.

TABELA 5

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Czy ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego jest obecnie bezrobotny, szuka pracy i byłby gotów podjąć ją w najbliższym czasie?	
	Tak	Nie
	procentowanie w kolumnach	
Złe	11	4
Średnie	40	30
Dobre	49	67

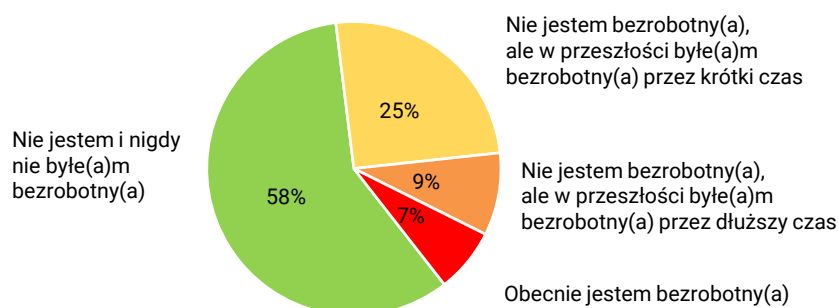
Osobiste doświadczenia związane z bezrobociem

Pytając o osobistą sytuację respondentów celowo nie precyzowaliśmy, kogo można uznać za bezrobotnego, zdając się na ich subiektywną ocenę i własną definicję bezrobocia. Zgodnie z uzyskanymi deklaracjami, osoby w swoim przekonaniu bezrobotne stanowiły w pierwszej połowie marca tego roku 7% ogółu badanych. W ostatnich trzech latach odsetek badanych określających się jako osoby bezrobotne pozostawał relatywnie stabilny, a w latach 2014–2019 systematycznie spadał.

CBOS

RYS. 11. Czy Pan(i) jest obecnie bezrobotny(a) lub kiedykolwiek w przeszłości był(a) Pan(i) bezrobotny(a) przez krótki lub dłuższy czas?

Definicję bezrobotnego pozostawiamy respondentom – a więc w ich odczuciu

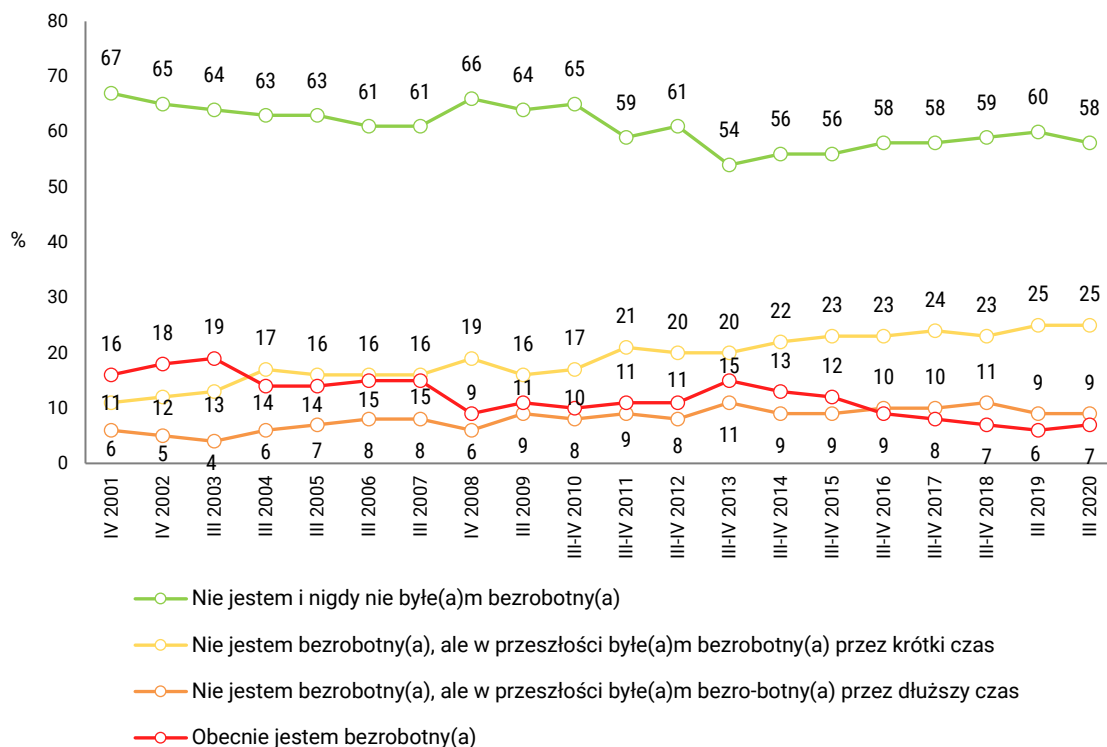
Nieco ponad jedną trzecią ogółu dorosłych Polaków (34%) w pierwszej połowie marca stanowili ci, którzy w momencie badania nie byli bezrobotni, ale w przeszłości pozostawali bez pracy – przez krótszy (25%) lub dłuższy (9%) czas. Respondenci, którzy w przeszłości doświadczyli bezrobocia, najczęściej deklarowali, iż pozostawali bez pracy przez krótki czas. Warto jednak zauważyć, iż od roku 2001 z biegiem lat odsetek takich osób rósł wraz ze zmniejszaniem się odsetka deklarujących bycie bezrobotnym w momencie badania. Jednocześnie dość stabilne były odsetki badanych, którzy pozostawali bez pracy przez dłuższy czas. W ostatnich pięciu latach na podobnym poziomie utrzymywał się także odsetek ankietowanych deklarujących, że nigdy w swoim życiu nie doświadczyli bezrobocia, a w pierwszej połowie marca br. było ich 58%.

Prezentowane dane z badań sondażowych generalnie wpisują się w trend zgodny z danymi GUS, według którego odsetek bezrobotnych systematycznie malał i na koniec 2019 był najniższy w historii Polski po 1990 roku⁹.

⁹ www.stat.gov.pl

RYS. 12. Czy Pan(i) jest obecnie bezrobotny(a) lub kiedykolwiek w przeszłości był(a) Pan(i) bezrobotny(a) przez krótki lub dłuższy czas?

Definicję bezrobotnego pozostawiamy respondentom – a więc w ich odczuciu

W pierwszej połowie marca 2020 większość (58%) badanych zadeklarowała, że nigdy w życiu nie byli bezrobotni. Analiza różnicowań społeczno-demograficznych odpowiedzi na to pytanie pokazuje, że bezrobocie jest doświadczeniem pokoleniowym – stosunkowo rzadko doświadczali go zarówno najstarsi, jak i najmłodsi ankietowani. Najmniejszy odsetek osób, które kiedykolwiek w życiu były bezrobotne, notujemy wśród badanych urodzonych nie później niż w 1945 roku, czyli mających co najmniej 75 lat, wśród których jest ich zaledwie 6%. Relatywnie rzadko bezrobocia w całym swoim życiu doświadczali też osoby w wieku 65–74 lata oraz 18–24 lata (odpowiednio 27% i 30%), przy czym wśród najmłodszej grupy badanych były też osoby bezrobotne w trakcie realizacji badania. Najbardziej doświadczona przez zjawisko bezrobocia była natomiast grupa wiekowa 35–44 lata, w której większość (56%) stanowiły osoby, które przez choćby krótki czas były bezrobotne. Jednocześnie największy odsetek aktualnie bezrobotnych odnotowaliśmy w grupie wiekowej 25–44 lata (12%), a generalnie deklarowane bezrobocie wśród badanych poniżej 45 roku życia było znacznie wyższe niż w starszych grupach wiekowych (tab. 6).

TABELA 6

Czy Pan(i) jest obecnie bezrobotny(a) lub kiedykolwiek w przeszłości był(a) Pan(i) bezrobotny(a) przez krótki lub dłuższy czas?	Wiek w latach						
	18–24	25–34	35–44	45–54	55–64	65–74	75 lat i więcej
	procentowanie w kolumnach						
Nie jestem i nigdy nie byłem(a) bezrobotny(a)	70	53	43	51	55	72	92
Nie jestem bezrobotny(a), ale w przeszłości byłem(a) bezrobotny(a) przez krótki czas	18	30	34	31	21	20	5
Nie jestem bezrobotny(a), ale w przeszłości byłem(a) bezrobotny(a) przez dłuższy czas	1	5	10	12	17	7	1
Obecnie jestem bezrobotny(a)	11	12	12	5	6	0	0
Odmowa odpowiedzi	0	0	0	0	1	0	1

Osobiste doświadczenia związane z bezrobociem wyraźnie różnicuje też wykształcenie badanych oraz grupa zawodowa, do której należą. Największy odsetek badanych, którzy kiedyś w swoim życiu byli bezrobotni, w pierwszej połowie marca odnotowaliśmy w grupie osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (49%). Biorąc pod uwagę grupy zawodowe, możemy natomiast zauważyć, iż doświadczenie bycia osobą bezrobotną szczególnie często deklarowali robotnicy niewykwalifikowani (69%). Ponadprzeciętnie często pozostawanie bezrobotnym przez krótszy lub dłuższy czas w życiu deklarowali ponadto robotnicy wykwalifikowani (49%), osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą (47%) oraz pracownicy usług (47%). Deklaracje, że kiedykolwiek w życiu byli bezrobotni, najrzadziej natomiast składali rolnicy indywidualni (32%). Warto też zwrócić uwagę, iż za aktualnie bezrobotnych najczęściej uznawali się pełnoletni uczniowie i studenci (14%) – zob. tabelę aneksową 6.

***

Mamy świadomość, że przedstawione w tym opracowaniu opinie dotyczące polskiego rynku pracy i dane dotyczące osobistego doświadczenia ze zjawiskiem bezrobocia w obliczu możliwych skutków pandemii mają wartość historyczną. Marcowe badanie przebiegło w czasie, gdy światowa epidemia koronawirusa SARS-CoV-2, wywołującego chorobę COVID-19, coraz bardziej stawała się także bezpośrednim zagrożeniem dla Polaków. Wyniki badania pokazują, że – mimo generalnie dobrych ocen status quo – Polacy w większym stopniu zaczęli się obawiać o przyszłość swoich miejsc pracy oraz ogólnie o przyszłą sytuację na rynku pracy w Polsce, na co zapewne wpłynęło ograniczenie działalności wielu firm i instytucji w ostatnich dniach realizacji badania oraz sytuacja globalna. Widoczne było to także w prognozach dotyczących losów zakładów pracy¹⁰.

Opracowała

Barbara Badora

¹⁰ Por. przypis 8.